

In geval van scheiding van tafel en bed dient voor de toepassing van het 18-jaarscriterium in art. 12, tweede lid, WVPS uitsluitend deperiode gelegen...

Hof 's-Hertogenbosch 20-11-1998, ECLI:NL:GHSHE:1998:BL8475, m.nt. mr. W.P.M. Thijssen

Instantie	Hof 's-Hertogenbosch
Datum	20 november 1998
Zaaknummer	R9800200 R9800499
Noot	mr. W.P.M. Thijssen
LJN	BL8475
Vakgebied(en)	Verzekeringsrecht / Pensioenrecht
Brondocumenten	ECLI:NL:GHSHE:1998:BL8475, Uitspraak, Hof 's-Hertogenbosch, 20-11-1998;

Essentie

In geval van scheiding van tafel en bed dient voor de toepassing van het 18-jaarscriterium in art. 12, tweede lid, WVPS uitsluitend deperiode gelegen tussen het aangaan van het huwelijk en het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis of de beschikking waarbij scheiding van tafel en bed werd uitgesproken in aanmerking te worden genomen.

Samenvatting

In geval van scheiding van tafel en bed dient voor de toepassing van het 18-jaarscriterium in art. 12, lid 2, WVPS uitsluitend de periode gelegen tussen het aangaan van het huwelijk en het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis of de beschikking waarbij scheiding van tafel en bed werd uitgesproken in aanmerking te worden genomen.

Uitspraak

UITSPRAAK Hof 's-Hertogenbosch 20 november 1998, nr. R9800200 en R9800499

in de gevoegd behandelde zaken van:

Ingrid Joan Marie Ottine Geradts, wonende te Nuenen, appellante, incidenteel geïntimeerde, de vrouw,
procureur mr. Chr.E.A. Heezemans,
tegen:

Paul Thomas Smulders, wonende te Eindhoven, geïntimeerde, incidenteel appellant, de man, procureur
mr. L.E.M. van Boxsel,

op het hoger beroep tegen de op 17 februari 1998 (zaak R9800200) en 30 juni 1998 (zaak R9800499)
door de rechtbank te 's-Hertogenbosch tussen de man als verzoeker en de vrouw als verweerster
gegeven beschikkingen.

1. Het geding in eerste aanleg

Het hof verwijst naar de inhoud van de bestreden beschikkingen, waarvan de inhoud aan partijen bekend is.

2. Het geding in hoger beroep

In de zaak met nr. R9800200:

2.1. Bij beroepschrift, ingekomen ter griffie op 7 april 1998, heeft de vrouw het hof verzocht de bestreden beschikking van 17 februari 1998 te vernietigen voor zover daarbij de verzoeken tot alimentatieverhoging en de verklaring voor recht zijn afgewezen en, opnieuw rechtdoende: de man alsnog te veroordelen met ingang van de datum van het inleidend request in eerste aanleg (28 juli 1997) aan de vrouw ter zake van haar kosten van levensonderhoud het bedrag van f 2000 per maand te betalen, bij vooruitbetaling te voldoen;

te verklaren voor recht dat de vrouw met ingang van 2 augustus 1998 jegens het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, als het uitvoeringsorgaan ten dezen, recht heeft op betaling van een aandeel van 25% in het ouderdomspensioenrecht van de man, ter grootte en in termijnen zoals bepaald in de Wet verevening pensioenrechten;

3. subsidiair, indien het hof dat wenselijk of nodig acht, de zaak terug te verwijzen naar de rechtbank te 's-Hertogenbosch voor verdere afdoening met inachtneming van de inhoud van deze beschikking.

2.2. Bij verweerschrift, ter griffie ingekomen op 3 juni 1998, heeft de man het door de vrouw gestelde bestreden. Tevens heeft de man daarbij incidenteel hoger beroep ingesteld en daarin verzocht de bestreden beschikking van 17 februari 1998 te vernietigen en het inleidend verzoek van de man strekkende tot beëindiging van zijn alimentatieverplichting ten behoeve van de vrouw per 1 juli 1997, althans een door het hof nader te bepalen datum alsnog toe te wijzen en voorwaardelijk, voorzover het inleidend verzoek van de man niet zou worden toegewezen, resp. met ingang van een latere datum dan 1 januari 1998, de alimentatieverplichting van de man met ingang van 1 januari 1998 te wijzigen in dier voege dat deze wordt verlaagd tot een bedrag van f1470 per maand.

2.3. Bij verweerschrift in incidenteel appèl, ingekomen ter griffie op 15 juli 1998, heeft de vrouw het door de man in incidenteel hoger beroep gestelde bestreden.

In de zaak met nr. R9800499:

2.4. Bij beroepschrift, ingekomen ter griffie op 28 augustus 1998, heeft de vrouw het hof verzocht de bestreden beschikking van 30 juni 1998 te vernietigen voor zover daarbij de litigieuze alimentatie per 1 februari 1999 ongewijzigd op f 1734,32 (exclusief indexering per 1 januari 1999) werd gehandhaafd en deze alimentatie per 1 februari 1999 alsnog vast te stellen op f2000 per maand, bij vooruitbetaling te

voldoen. Daarnaast heeft zij verzocht dit verzoek gevoegd te behandelen met het reeds aanhangige beroep, bekend onder nummer R9800200.

2.5. Bij verweerschrift, ter griffie ingekomen op 14 oktober 1998, heeft de man het door de vrouw gestelde bestreden. Tevens heeft de man daarbij incidenteel hoger beroep, houdende voorts wijziging/aanvulling verzoek, ingesteld en daarin verzocht de bestreden beschikking van 30 juni 1998 te vernietigen en het inleidend verzoek van de man strekkende tot wijziging van zijn alimentatieverplichting per 1 augustus 1998 resp. 1 augustus 1999 alsnog toe te wijzen op de wijze zoals thans in hoger beroep gewijzigd en aangevuld, e.e.a. voorwaardelijk voorzover het inleidend verzoek van de man tot beëindiging van zijn alimentatieverplichting niet zou worden toegewezen, zonodig onder aanvulling en verbetering van gronden.

2.6. Bij verweerschrift in incidenteel appèl, ingekomen ter griffie op 22 oktober 1998, heeft de vrouw het door de man in incidenteel hoger beroep gestelde bestreden.

In de zaken met nr. R9800200 en R9800499:

2.7. Het hof heeft voorts kennis genomen van de inhoud van:

- de bijlagen bij de beroepschriften en de verweerschriften;
- de brief van de procureur van de man van 5 oktober 1998;
- de brief van ABP Pensioenen van 22 oktober 1998 door de procureur van de vrouw overgelegd.

2.8. Daar de zaken met nummer R9800200 en R9800499 hetzelfde en een verknocht onderwerp betreffen, zijn deze gevoegd behandeld.

De mondelinge behandeling in de gevoegde zaken heeft plaats gevonden ter terechtzitting met gesloten deuren van het hof van 23 oktober 1998. Bij die gelegenheid zijn partijen in persoon en hun raadslieden gehoord.

3. De gronden van het hoger beroep

In de zaak met nr. R9800200: In principaal hoger beroep:

De grieven van de vrouw hebben betrekking op de volgende punten:

- de motivering door de rechtbank betreffende de wijziging van de hoogte van de alimentatie
- Het begrip huwelijk in de WVP

In incidenteel hoger beroep:

De grieven van de man hebben betrekking op de volgende punten:

- De eigen verdien capaciteit van de vrouw
- De ingrijpendheid van de limitering
- De draagkracht van de man
- Het begrip huwelijk in de WVP

In de zaak met nr. R9800499: In principaal hoger beroep:

De grieven van de vrouw hebben betrekking op de volgende punten:

- De draagkracht van de man per 1 februari 1999

In incidenteel hoger beroep:

De grieven van de man hebben betrekking op de volgende punten:

— De draagkracht van de man

4. De beoordeling

4.1. Partijen zijn op 19 september 1964 met elkaar gehuwd. Bij vonnis van de rechtbank te 's-Hertogenbosch van 31 oktober 1975 is tussen de man en de vrouw onder meer de scheiding van tafel en bed uitgesproken.

Bij vonnis van 2 mei 1980 van de rechtbank te 's-Hertogenbosch is de ontbinding van het huwelijk uitgesproken. Dit vonnis is op 6 april 1982 ingeschreven in de daartoe bestemde registers.

Nadat bij voormeld vonnis van 31 oktober 1975 de alimentatie ten behoeve van de vrouw was vastgesteld op f 1200 per maand, is deze diverse malen gewijzigd.

Met ingang van 1 april 1992 is de alimentatie vastgesteld op f 1588 per maand.

4.2. Bij zijn dit geding inleidende verzoek heeft de man verzocht zijn alimentatieverplichting jegens de vrouw te beëindigen met ingang van 1 juli 1997, althans de bijdrage te verlagen. De vrouw heeft bij die gelegenheid onder meer een zelfstandig verzoek tot verhoging van de alimentatie tot f2000 per maand gedaan, alsmede een verklaring voor recht gevraagd dat zij met ingang van augustus 1998 in het kader van de Wet verevening pensioenrechten na scheiding recht heeft op 25% van het ouderdomspensioen van de man.

De rechtbank heeft bij de bestreden beschikking van 17 februari 1998 bepaald dat de alimentatieverplichting van de man jegens de vrouw met ingang van 1 juli 1997 wordt verlengd tot 1 oktober 2003 en dat verdere verlenging van de termijn mogelijk is en de beslissing omtrent de wijziging van de alimentatie pro forma tot 30 juni 1998 aangehouden. Het verzoek van de vrouw om een verklaring voor recht is afgewezen. Bij de bestreden beschikking van 30 juni 1998 heeft de rechtbank bepaald, met wijziging in zoverre van de beschikking van de rechtbank van 20 oktober 1992, dat de man over de periode 1 augustus 1998 tot 1 februari 1999 een bijdrage van f 1100 per maand aan de vrouw dient te betalen. Tegen die beslissingen komen beide partijen op.

4.3. In de eerste plaats komt aan de orde de vraag of de door de man ten behoeve van de vrouw te betalen alimentatie al dan niet dient te worden beëindigd per 1 juli 1997.

4.4. De man heeft zich onder meer op het standpunt gesteld dat zijn alimentatieverplichting met ingang van 1 juli 1997 dient te worden beëindigd op grond van artikel II lid 2 van de Wet Limitering Alimentatie (WLA), nu hij op die datum gedurende meer dan 15 jaar alimentatie heeft betaald en beëindiging van de alimentatie betaling niet ingrijpend is, omdat deze geen inkomensdaling doch zelfs een inkomensverhoging voor de vrouw tot gevolg heeft.

In zijn visie komt de rechter in dat geval niet toe aan een beoordeling van de in lid 2 van genoemd wetsartikel onder a tot en met d genoemde factoren.

4.5. De vrouw acht beëindiging van de alimentatie wel zo ingrijpend dat deze niet van haar kan worden gevergd. Zij heeft daartoe aangevoerd dat daarvoor van belang is het feit dat zij inmiddels 60 jaar oud is, dat uit het huwelijk van partijen, dat ruim 18 jaar heeft geduurd, drie (thans meerderjarige) kinderen zijn geboren, dat een en ander de verdien capaciteit van de vrouw nadelig heeft beïnvloed en dat de aanspraak die de vrouw kan maken op een aandeel in het ouderdomspensioen van de man slechts gedeeltelijk in haar behoefte voorziet. Beëindiging van de alimentatieverplichting betekent dat de vrouw aangewezen zal zijn op een uitkering krachtens de Algemene Bijstandswet, welke wordt verstrekt in de vorm van een krediethypotheek vanwege vermogen in de eigen woning van de vrouw.

4.6. Het hof overweegt dat de WLA tot uitgangspunt heeft dat in beginsel een einde komt aan de duur

van een langlopende alimentatieverplichting. Alleen in uitzonderingsgevallen dient die verplichting in stand te blijven, namelijk in de gevallen waarin beëindiging te ingrijpend is. Daarbij gaat het in de eerste plaats om een financieel criterium, namelijk de vraag of de beëindiging van de alimentatiebetaling een inkomensdaling voor de alimentatiegerechtigde tot gevolg heeft.

4.6.1. De vrouw heeft ter zitting toegegeven dat zij er netto op vooruitgaat zodra de alimentatieverplichting wordt beëindigd, omdat de bijstandsuitkering die zij dan zal ontvangen hoger is dan de onderhoudsbijdrage die zij thans van de man ontvangt.

4.6.2. De rechtbank heeft in dat kader in haar bestreden beschikking overwogen dat heeft te gelden dat de vrouw — gelet op de woning die haar in eigendom toebehoort — slechts bijstand in de vorm van een krediethypotheek zal ontvangen, waardoor zij zal interen op haar vermogen.

4.6.3. Voor wat betreft de beoordeling van de vraag of een dergelijk interen van de vrouw op haar vermogen in de weg staat aan beëindiging van de alimentatieverplichting, gaat het hof uit van de volgende gegevens.

Ter zitting heeft de vrouw verklaard dat de onderhandse verkoopwaarde van de woning, mede gelet op het achterstallig onderhoud, thans niet meer dan f211 000 bedraagt. Verder is onbetwist komen vast te staan dat de woning is belast met een hypothecaire geldlening verstrekt door de vader van de vrouw tot een bedrag van ca. f 180 000. Daarmee bedraagt de overwaarde van de woning f31 000. Ingevolge het derde lid van artikel 20 van de Algemene bijstandswet (ABW) blijft een bedrag van f15 000, alsmede de helft van het meerdere, doch in totaal ten hoogste f 60 000 — derhalve f 8000 —, van deze overwaarde buiten beschouwing bij de bepaling van de hoogte van de krediethypotheek. Dat betekent dat in totaal een bedrag van f 23 000 aan overwaarde buiten beschouwing blijft en dat slechts ingeteerd wordt op het resterende bedrag van f 8000. Daarnaast heeft de vrouw verklaard dat zij in de afgelopen jaren steeds geld heeft moeten lenen van haar vader, daar de alimentatiebijdrage, die zij van de man ontving niet toereikend was om geheel in haar levensonderhoud te voorzien, welke leningen ten laste zijn gekomen van haar vermogen in de woning. Dat brengt met zich mee, dat bij onveranderde omstandigheden haar vermogen in de woning nog verder zou zijn geslonken.

Van een inkomensachteruitgang is in dit geval dan ook geen sprake.

4.7. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat het hof beëindiging van de alimentatie in dit geval niet ingrijpend, laat staan te ingrijpend, acht. Het verzoek tot limitering van de verplichting van de man ingaande 1 juli 1997 is derhalve toewijsbaar.

De vrouw heeft nadrukkelijk verzocht om te bepalen dat zij tot geen hoger bedrag restitutie-plichtig is dan het bedrag dat zij uit hoofde van de ABW (met terugwerkende kracht per 1 juli 1997) betaald zal krijgen. Het hof acht dit verzoek redelijk, zodat dit zal worden toegestaan.

4.8. De volgende vraag die aan de orde komt is of de rechtbank een juiste uitleg heeft gegeven aan het begrip huwelijk in de Wet Verevening Pensioenrechten na scheiding (WVP). 4.8.1. Ingevolge het tweede lid van artikel 12 WVP moet een huwelijk tenminste 18 jaar hebben geduurd om in aanmerking te komen voor het bijzondere vereveningsregime van 25% bij een scheiding die heeft plaatsgevonden vóór 21 november 1981. Voor de vraag welk moment als meetpunt moet worden genomen voor de 18-jarentermijn, namelijk het in kracht van gewijsde gaan van de scheiding van tafel en bed of de inschrijving van het vonnis tot ontbinding van het huwelijk na de scheiding van tafel en bed, wordt aansluiting gezocht bij de bedoeling van de wet, zoals die blijkt uit de wetsgeschiedenis. Daar de verevening van het pensioen is gebaseerd op de gezamenlijke inspanning van de echtgenoten tijdens het huwelijk dient de tijd die de periode van gezamenlijke inspanning overstijgt niet te worden meegeteld voor de 18-jarige huwelijkstermijn. Daarbij is mede van belang dat de wetgever in artikel 1 WVP heeft gekozen voor gelijkstelling van degenen die van tafel en bed zijn gescheiden met degenen van wie het

huwelijk door echtscheiding is geëindigd. Om in aanmerking te komen voor het vereveningsregime als hiervoor bedoeld moet de periode van de huwelijkssluiting tot aan de scheiding van tafel en bed dan ook 18 jaar bedragen. Daarvan is in het onderhavige geval geen sprake, daar partijen op 19 september 1964 met elkaar zijn gehuwd en het vonnis tot scheiding van tafel en bed op 31 januari 1976 in kracht van gewijsde is gegaan.

4.9. Ter zitting heeft de man toegezegd dat hij, in geval tot limitering van de onderhoudsverplichting wordt overgegaan, aan de vrouw, zodra zij de 65-jarige leeftijd heeft bereikt, het vereveningspercentage van 25%, zijnde een bedrag van f3699,27 op jaarbasis, zal voldoen.

4.10. De beschikkingen, waarvan beroep, dienen dus te worden vernietigd. De grieven behoeven na het vorenstaande geen afzonderlijke bespreking.

4.11. Daar partijen elkaars gewezen echtgenoten zijn, worden de in beide instanties gevallen proceskosten tussen hen gecompenseerd als na te melden.

5. De beslissing

Het hof:

In de zaken met nr. R9800200 en R9800499:

Vernietigt de beschikkingen, waarvan beroep.

Beëindigt met ingang van 1 juli 1997 de verplichting van de man tot het verstrekken van een uitkering tot het levensonderhoud van de vrouw.

Bepaalt dat de vrouw tot geen hoger bedrag restitutieplichtig is dan het bedrag dat zij uit hoofde van de ABW (met terugwerkende kracht per 1 juli 1997) betaald zal krijgen. Verklaart deze beslissing uitvoerbaar bij voorraad. Wijst af het meer of anders gevorderde.

Compenseert de in beide instanties gevallen proceskosten tussen partijen aldus, dat ieder van hen de eigen kosten draagt.

UITSPRAAK Rb. 's-Hertogenbosch 17 februari 1998, nr. 97-2384

in de zaak van

Paul Thomas Smulders, wonende te Eindhoven, verder te noemen: 'de man', procureur: mr.

L.E.M. van Boxsel,

tegen

Ingrid Joan Marie Ottine Geradts, wonende te Nuenen, gemeente Nuenen, Gerwen en Nelderwetten, verder te noemen: 'de vrouw', procureur: mr. Chr.E.A. Heezemans.

1. De procedure

1.1. De rechtbank heeft kennis genomen van:

— het verzoekschrift met de daarbij behorende bijlagen van de man, ter griffie ontvangen op 1 juli 1997;

— het verweerschrift tevens zelfstandig verzoekschrift met een bijlagen van de vrouw, ter griffie ontvangen op 29 juli 1997;

— het verweerschrift van de man op het zelfstandig verzoek van de vrouw, ter griffie ontvangen op 15 september 1997;

— correspondentie, met name:

— een brief met bijlagen van 8 augustus 1997 van mr. Heezemans;

— een brief met bijlagen van 17 september 1997 van mr. Van Boxsel;

— een brief met bijlagen van 10 december 1997 van mr. Van Boxsel.

1.2. De zaak is behandeld ter zitting van 16 december 1997. Verschenen zijn: partijen bijgestaan door voornoemde procureurs.

1.3. Van het verhandelde ter zitting is proces-verbaal opgemaakt.

2. Inleiding

2.1. Partijen zijn op 19 september 1964 buiten iedere gemeenschap van goederen met elkaar gehuwd. Bij vonnis van deze rechtbank van 31 oktober 1975 is tussen hen de scheiding van tafel en bed uitgesproken. Nadien, bij vonnis van deze rechtbank van 2 mei 1980 is de ontbinding van het huwelijk uitgesproken. Dit vonnis is op 11 november 1982 ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

2.2. Nadat bij het eerste vonnis (31 oktober 1975) de alimentatie ten behoeve van de vrouw was vastgesteld op f 1200 per maand, is deze diverse malen gewijzigd.

2.3. Vanaf 1 april 1992 is de man verplicht om met een bedrag van f 1588 per maand bij te dragen in de kosten van het levensonderhoud van de vrouw.

2.4. Ingevolge de wettelijke indexering bedraagt de alimentatie met ingang van 1 januari 1998 f1734,32 per maand.

3. Het geschil

3.1. De man verzoekt beëindiging van zijn alimentatieplicht met ingang van 1 juli 1997. Voorwaardelijk — voor het geval de rechtbank niet tot beëindiging overgaat — verzoekt de man vermindering van de alimentatie tot:

— f1470 per maand vanaf 1 januari 1998,

— f674 per maand vanaf 1 augustus 1998 en

— f1481 per maand vanaf 1 februari 1999.

Aan zijn verzoek tot beëindiging van de alimentatie legt de man ten grondslag dat hij per 1 juli 1997 meer dan 15 jaar alimentatie heeft betaald. Aan zijn verzoek tot verlaging van de alimentatie heeft de man ten grondslag gelegd dat zijn financiële draagkracht met ingang van 1 januari 1998 als gevolg van verhoogde lasten is verminderd. En voorts dat sprake zal zijn van gewijzigde omstandigheden omdat hij met ingang van 1 augustus 1998 de AOW-gerechtigde leeftijd zal hebben bereikt en de op zijn woning rustende hypotheek op 1 februari 1999 zal vrijvallen.

3.2. De vrouw heeft ter afwering van het verzoek gesteld dat beëindiging van de alimentatie per 1 juli 1997 van zo ingrijpende aard is dat deze naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet van haar kan worden gevegd. Zij verzoekt verlenging van de alimentatieplicht van de man met een termijn van in ieder geval 6 jaar. Ter afwering van het verzoek tot verlaging van de alimentatie heeft de vrouw een zelfstandig verzoek gedaan tot verhoging van de alimentatie tot f 2000 per maand met ingang van de datum van deze beschikking. Daartoe stelt de vrouw dat sprake is van gewijzigde omstandigheden daar de man (vanaf april 1995) een uitkering krachtens de vut-regeling ontvangt en bepaalde lasten zijn komen te vervallen, dan wel bij voormelde uitspraak is uitgegaan van onjuiste of onvolledige gegevens. Tot slot verzoekt de vrouw, voor het geval de man betwist dat de vrouw recht heeft op een vierde deel van zijn ouderdomspensioen, een verklaring voor recht dat zij met ingang van augustus 1998 in het kader van de Wet verevening pensioenrechten na scheiding recht heeft op 25% van het ouderdomspensioen van de man.

3.3. De man voert verweer tegen het zelfstandig verzoek van de vrouw. Hij betwist de behoefte van de vrouw en stelt niet in staat te zijn het door de vrouw verzochte bedrag te voldoen. Voorts stelt de man zich op het standpunt dat de vrouw geen recht heeft op pensioenverevening omdat niet aan alle

daarvoor gestelde wettelijke vereisten is voldaan.

4. De beoordeling

Limitering

4.1. Van toepassing is artikel II lid 2 van de Wet van 28 april 1994, *Stb.* 324, zoals gewijzigd bij Wet van 28 april 1994, *Stb.* 325.

4.2. Gerekend vanaf de uitspraak tot scheiding van tafel en bed (31 oktober 1975) heeft de man op 1 juli 1997 ruim 221/2 jaar alimentatie aan de vrouw betaald.

4.3. Beoordeeld zal worden of de alimentatieplicht van de man per 1 juli 1997 dient te worden beëindigd, dan wel of zich de door de vrouw gestelde uitzonderingsgrond voordoet.

4.4. De volgende feiten en omstandigheden zijn daarbij van belang.

4.4.1. Partijen zijn op 19 september 1964 met elkaar gehuwd. Het huwelijk heeft gerekend tot de scheiding van tafel en bed ruim 11 jaar geduurd en gerekend tot de ontbinding van het huwelijk ruim 18 jaar.

4.4.2. Ten aanzien van de vrouw: zij is thans 59 jaar en alleenstaand. Zij heeft een middelbare schoolopleiding en een opleiding tot bibliothecaresse gevolgd. Zij heeft haar bibliothecaressewerkzaamheden als gevolg van het huwelijk — en een daarmee samenhangende verhuizing — moeten opgeven.

Uit het huwelijk van partijen zijn drie kinderen geboren, die ten tijde van het vonnis tot scheiding van tafel en bed 9, 7 en 4 jaar waren. De vrouw heeft tijdens het huwelijk en na de scheiding de zorg voor de kinderen gehad.

Op grond van de onherroepelijk geworden uitspraken van het hof te 's-Hertogenbosch, gewezen op 26 januari 1984, 17 juli 1987 en 26 april 1990, staat vast dat de vrouw, aanvankelijk in verband met de zorg voor de jonge kinderen van partijen en vervolgens in verband met de verslechterende situatie op de arbeidsmarkt, niet door middel van werk in haar levensonderhoud kon voorzien.

De vrouw heeft ook na april 1990 pogingen gedaan werk te vinden (arbeidsbureau, uitzendbureaus en vanaf 1994 in banenpool). Voorts heeft zij zich bijgeschoold door het volgen van een computercursus. Zij is er niet in geslaagd door middel van betaald werk in eigen levensonderhoud te voorzien.

De vrouw bewoont een koopwoning waarop in 1985 een hypotheek is gevestigd van f 130 000. Met ingang van 1 oktober 2003 zal de vrouw in aanmerking komen voor een AOW-uitkering. Beëindiging van de alimentatieverplichting betekent dat zij tot 1 oktober 2003 afhankelijk zal zijn van een bijstandsuitkering. De vrouw heeft geen recht op een deel van het ouderdomspensioen van de man (zie hierna).

4.4.3. Ten aanzien van de man: hij is 64 jaar en hertrouwd. De man heeft een academische opleiding. Zijn functie was universitair hoofddocent/wetenschappelijk hoofdmedewerker. Hij is in april 1995 vervroegd uitgetreden. Zijn inkomen over 1996 bedroeg f106 326 bruto. Daarnaast ontvangt hij inkomsten uit effecten die blijkens de aangifte IB 1996 over dat jaar f 3714 bedroegen.

4.5. Gelet op voornoemde feiten en omstandigheden, met name: de leeftijd van de vrouw, de datum en duur van het huwelijk waaruit drie kinderen zijn geboren die door de vrouw zijn verzorgd, als gevolg waarvan de vrouw een achterstandspositie op de arbeidsmarkt heeft opgelopen en het gegeven dat de vrouw geen recht heeft op uitbetaling van een deel van het ouderdomspensioen van de man, is beëindiging van de alimentatie van zo ingrijpende aard dat deze naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet van de vrouw kan worden gevergd.

4.6. De man heeft nog aangevoerd dat beëindiging van de alimentatie voor de vrouw niet te ingrijpend is daar de vrouw een bijstandsuitkering zal ontvangen waarmee zij er netto zelfs op vooruit gaat. Dat betekent, aldus de man, dat niet wordt toegekomen aan de redelijkheids- en billijkheidstoets van artikel II lid 2 (overgangsrecht behorend bij de Wet Limitering Alimentatie).

4.7. De rechtbank verwerpt deze stelling. Daargelaten dat de vraag of beëindiging van de alimentatie voor de vrouw te ingrijpend is beoordeeld wordt aan de hand van in ieder geval de in het overgangsrecht (artikel II lid 2) genoemde criteria, heeft te gelden dat de vrouw — gelet op de woning die haar in eigendom toebehoort — slechts bijstand in de vorm van een krediethypotheek zal ontvangen, waardoor zij zal interen op haar vermogen.

4.8. Uit het voorgaande volgt dat het limiteringsverzoek van de man wordt afgewezen. De rechtbank zal de alimentatieverplichting verlengen tot 1 oktober 2003, zijnde de ingangsdatum van de AOW-gerechtigde leeftijd van de vrouw, met bepaling dat na ommekomst van die termijn verdere verlenging mogelijk is.

Wijziging van de alimentatie

4.9. Nu de voorwaarde waaronder de man zijn verzoek tot wijziging van alimentatie heeft gedaan in vervulling is gegaan wordt aan de beoordeling van dat verzoek toegekomen.

4.10. Het verzoek van de man tot verlaging van de alimentatie met ingang van 1 januari 1998 wordt afgewezen daar geen sprake is van relevante gewijzigde omstandigheden. De verhoogde lasten van de man met f 135 per maand in verband met de gezondheidstoestand van zijn echtgenote zijn daarvoor onvoldoende.

4.11. Vaststaat dat de man met ingang van 1 augustus 1998 de AOW-gerechtigde leeftijd zal bereiken. Dat is een relevante gewijzigde omstandigheid die een nieuwe beoordeling van de draagkracht van de man rechtvaardigt.

4.12. De rechtbank acht zich onvoldoende voorgelicht omtrent het inkomen van de man per 1 augustus 1998. Niet duidelijk is of de man een volledig pensioen bij het ABP heeft opgebouwd dan wel mogelijk ook elders pensioenaanspraken heeft. Voorts is het huidig inkomen van de man uit effecten niet bekend. De man zal in de gelegenheid worden gesteld de rechtbank hieromtrent te informeren. De man wordt verzocht recente overzichten van zijn pensioenaanspraken, inclusief koopsompolissen en eventuele lijfrentes, in het geding te brengen. Van het ABP-overzicht dient ook de achterzijde (met gegevens over de pensioenaanspraken) overgelegd te worden.

4.13. Het voorgaande leidt ertoe dat het verzoek van de man op dit punt wordt aangehouden tot de pro forma zitting van juni 1998.

Het zelfstandig tegenverzoek van de vrouw

4.14. De rechtbank leest het verzoek van de vrouw tot wijziging van de uitspraak van het hof te 's-Hertogenbosch van 26 maart 1993 als een verzoek tot wijziging van de beschikking van de rechtbank van 20 oktober 1992 nu het hof de uitspraak van de rechtbank voor zover het de hoogte van de alimentatie betreft heeft bekrachtigd.

4.15. Voor zover het wijzigingsverzoek van de vrouw is gegrond op de stelling dat bij de uitspraak van de rechtbank is uitgegaan van onjuiste dan wel onvolledige gegevens, wordt dat verzoek afgewezen reeds omdat de vrouw deze grondslag niet heeft onderbouwd.

4.16. De man heeft de door de vrouw gestelde gewijzigde omstandigheden erkend. De vrouw is dan ook ontvankelijk in haar verzoek.

4.17. De man heeft de behoefte van de vrouw aan een bijdrage van f 2000 per maand betwist omdat de

vrouw vanaf de uitspraak van het hof van 1 augustus 1983 blijk heeft gegeven te kunnen leven van een lager alimentatiebedrag. Voorts stelt de man dat de verantwoordelijkheid die echtgenoten als gevolg van het huwelijk ten opzichte van elkaar hebben, geacht wordt in de loop van de tijd te verminderen en ten slotte te eindigen.

4.18. Laatstgenoemde stelling van de man treft doel. De rechtbank is van oordeel dat gelet op de duur van de alimentatieverplichting (22½jaar) een verhoging van de alimentatie niet gerechtvaardigd is. Het verzoek van de vrouw wordt dan ook afgewezen.

Het voorwaardelijk verzoek ter zake de pensioenverevening

4.19. Nu de man het recht van de vrouw op pensioenverevening betwist is de voorwaarde waaronder de vrouw dit verzoek heeft gedaan in vervulling gegaan.

4.20. De vrouw heeft zich beroepend op artikel 12 lid 2 van de Wet Verevening Pensioenrechten bij scheiding (WVP) jegens het de pensioenuitvoerder aanspraak gemaakt op uitbetaling van een deel van de pensioentermijnen van de man, ingaande 1 augustus 1998. De pensioenuitvoerder heeft zich op het standpunt gesteld dat niet is voldaan aan het vereiste dat het huwelijk 18 jaar heeft geduurd.

4.21. De vrouw stelt dat bij de berekening van de 18-jaar termijn uitgegaan moet worden van de formele huwelijksduur, derhalve inclusief de periode dat partijen gescheiden waren van tafel en bed.

4.22. De man voert aan dat de vrouw niet ontvankelijk is daar zij na de weigering van de pensioenuitvoerder tot 1 januari 1996 de bezwaar- en beroepprocedure en na 1 januari 1996 de civiele procedure tegen de pensioenuitvoerder had behoren te volgen en voorts dat het verzoek afgewezen dient te worden omdat het huwelijk korter dan 18 jaar heeft geduurd.

4.23. Het niet ontvankelijkheidsverweer wordt verworpen. In geval van een geschil tussen echtgenoten omtrent pensioenverevening is de rechtbank op grond van de slotzin van artikel 12 lid 2 WVP in samenhang met artikel 429c Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de bevoegde rechter.

4.24. Wat betreft de uitleg van het begrip huwelijk in de zin van de WVP is de rechtbank van oordeel dat de datum van het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis tot scheiding van tafel en bed (31 januari 1976) als peildatum heeft te gelden nu zodoende recht wordt gedaan aan de bedoeling van de wetgever dat pensioenrechten die door gezamenlijke inspanning van de echtgenoten zijn opgebouwd, worden verevend.

Anders dan de vrouw stelt rechtvaardigt het feit dat de vrouw na de scheiding (van tafel en bed) de zorg voor de minderjarige kinderen van partijen heeft gehad niet dat aansluiting wordt gezocht bij de formele huwelijksduur, nu tegenover die zorg de onderhoudsverplichting van de man jegens de kinderen en de vrouw heeft gestaan.

4.25. Uit het voorgaande volgt dat het verzoek van de vrouw wordt afgewezen.

De proceskosten

4.26. Daar partijen gewezen echtelieden zijn zal de rechtbank de proceskosten op na te melden wijze compenseren.

Beslissing

De rechtbank:

- bepaalt dat de verplichting van de man om bij te dragen in de kosten van het levensonderhoud van de vrouw met ingang van 1 juli 1997 wordt verlengd tot 1 oktober 2003;
- bepaalt dat na ommekomst van de hiervoor genoemde termijn verlenging mogelijk is;

- houdt de beslissing omtrent de wijziging van de alimentatie ingaande 1 augustus 1998 pro forma aan tot 30 juni 1998 ter fine als voormeld;
- wijst af het meer of anders verzochte;
- compenseert de proceskosten tussen partijen aldus dat ieder de eigen kosten draagt;
- verklaart deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad.

Tegen de beschikking kan — uitsluitend door tussenkomst van een procureur (advocaat) — hoger beroep worden ingesteld bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch:

- a. door de verzoeker en degenen aan wie een afschrift van de beschikking (vanwege de griffier) is verstrekt of verzonden, binnen twee maanden na de dag van de uitspraak;
- b. door andere belanghebbenden binnen twee maanden na betekening daarvan of nadat de beschikking hun op andere wijze bekend is geworden.

UITSPRAAK Rb. 's-Hertogenbosch 30 juni 1998, nr. 97-2384

in de zaak van

Paul Thomas Smulders, wonende te Eindhoven, verder te noemen: 'de man', procureur: mr.

L.E.M. van Boxsel,

tegen

Ingrid Joan Marie Ottine Geradts, wonende te Nuenen, gemeente Nuenen, Gerwen en Ne-derwetten, verder te noemen: 'de vrouw', procureur: mr. Chr.E.A. Heezemans. Deze beschikking is een vervolg op de tussen partijen gewezen beschikking van deze rechtbank van 17 februari 1998.

5. Het verdere verloop van de procedure

5.1. De rechtbank heeft de volgende stukken ontvangen:

- een brief met bijlagen van 7 april 1998 alsmede een brief van 2 juni 1998 van de procureur van de man;

6. De verdere beoordeling

6.1. Ter beoordeling is thans het verzoek van de man tot wijziging van zijn alimentatieverplichting tot f 674 per maand met ingang van 1 augustus 1998 in verband met het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd alsmede wijziging naar f1481 per maand met ingang van 1 februari 1999 in verband met het wegvallen per die datum van zijn hypotheeklasten.

6.2. Ter bepaling van de draagkracht van de man vanaf 1 augustus 1998 wordt uitgegaan van de volgende gegevens.

Inkomen

De man ontvangt met ingang van 1 augustus 1998 een ouderdomspensioen van f 74 441 bruto per jaar, inclusief AOW. Daarnaast ontvangt hij inkomsten uit effecten van f 1838,80 per jaar.

Lasten (bedragen per maand, tenzij anders vermeld)

— Abw-normbedrag voor een echtpaar ter voorziening in de algemeen noodzakelijke bestaanskosten, inclusief de maximale toeslag en exclusief de woonkostencomponent;

— Woonlasten: f 915,08 hypotheekrente; f 357,03 wegens aan de hypotheek gekoppelde premie levensverzekering; *voormelde woonlasten vervallen per 1 februari 1999*; f 175 eigenaarsforfait.

Rekening wordt gehouden met een huurwaardeforfeit van f3714 per jaar;

— f376,94 premie ziektekostenverzekering, te vermeerderen met f25 wegens eigen risico;

- f 150 tandartskosten;
- f 100 huishoudelijke hulp.

Geen rekening wordt gehouden met de last van f 200 per maand wegens extra onderhoud van de woning van de man, aangezien de man onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt naast het eigenaarsforfait en naast de voor onderhoud afgesloten tweede hypotheek van f 48 750 die extra kosten te hebben. Voormelde tweede hypotheek is begrepen in bovenvermelde hy-potheeklasten.

Evenmin worden de kosten voor de opticien van f 129 per maand in aanmerking genomen nu de man onvoldoende heeft aangetoond die kosten structureel te hebben en de man die kosten kan bestrijden uit het niet voor alimentatie bestemde deel van zijn draagkrachtruimte. Ook de beroepskosten van de man van f 100 per maand blijven buiten beschouwing daar de man deze kosten maakt voor werkzaamheden die een vrijwillig karakter dragen. Tot slot wordt geen rekening gehouden met de abonnementskosten voor de draagbare telefoon ten behoeve van de echtgenote van de man, omdat onvoldoende aannemelijk is geworden dat de bereikbaarheid niet kan worden bewerkstelligd met een door de ziektekostenverzekering te vergoeden alarmsysteem.

6.3. Uitgaande van vorenstaande gegevens en rekening houdend met de relevante fiscale aspecten is de man met ingang van 1 augustus 1998 in staat met f 1100 per maand bij te dragen in de kosten van het levensonderhoud van de vrouw. Wegens het wegvallen van zijn hy-potheeklasten is de man ingaande 1 februari 1999 ruimschoots in staat het huidige alimentatiebedrag te voldoen.

6.4. Omdat partijen gewezen echtelieden zijn worden de proceskosten op na te melden wijze tussen hen gecompenseerd.

Beslissing

De rechtbank:

- bepaalt — met wijziging in zoverre van de beschikking van deze rechtbank van 20 oktober 1992 — de door de man aan de vrouw te betalen bijdrage in de kosten van haar levensonderhoud over de periode 1 augustus 1998 tot 1 februari 1999 op f1100 per maand, bij vooruitbetaling te voldoen;
- wijst af het meer of anders verzochte;
- compenseert de proceskosten tussen partijen aldus dat ieder van hen de eigen kosten draagt;
- verklaart deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad.

Tegen de beschikking kan — uitsluitend door tussenkomst van een procureur (advocaat) — hoger beroep worden ingesteld bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch:

- door de verzoeker en degenen aan wie een afschrift van de beschikking (vanwege de griffier) is verstrekt of verzonden, binnen twee maanden na de dag van de uitspraak;
- door andere belanghebbenden binnen twee maanden na betekening daarvan of nadat de beschikking hun op andere wijze bekend is geworden.

Noot

Auteur: mr. W.P.M. Thijssen

1. Voor een goed begrip van de rechtsvraag die in de Beschikking van Rechtbank 's-Herto-genbosch van 17 februari 1998 en de Beschikking in hoger beroep van Gerechtshof 's-Herto-genbosch van 20 november 1998 centraal stond, is het van belang de relevante feiten chronologisch te ordenen. De man en de vrouw waren op 19 september 1964 in het huwelijk getreden. De datum van het vonnis waarbij de

scheiding van tafel en bed werd uitgesproken, was 31 oktober 1975. Dit vonnis ging in kracht van gewijsde op 31 januari 1976 (de appèltermijn was drie maanden). Het vonnis waarbij het huwelijk werd ontbonden dateerde van 2 mei 1980. Vervolgens is verwarrend dat uit r.o. 4.1 van de Beschikking van het hof van 20 november 1998 blijkt dat het vonnis waarbij de ontbinding van het huwelijk werd uitgesproken op 6 april 1982 zou zijn ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand. Uit r.o. 2.1 van de Beschikking van de rechtbank van 17 februari 1998 blijkt dat het vonnis op 11 november 1982 is ingeschreven. Wanneer 6 april 1982 de juiste datum van inschrijving zou zijn, zou het huwelijk géén 18 jaar hebben geduurd. Wanneer het vonnis op 11 november 1982 werd ingeschreven, zou het huwelijk juist iets langer dan 18 jaar hebben geduurd. Uit de context leid ik af dat de datum van inschrijving 11 november 1982 moet zijn geweest. Ik verwijs bijvoorbeeld naar r.o. 4.4.1 van de Beschikking van de rechtbank van 17 februari 1998. De kwestie is van belang omdat van verevening in het kader van een scheiding van vóór 27 november 1981 slechts sprake kan zijn indien het huwelijk ten minste 18 jaren heeft geduurd (art. 12, tweede lid, WVPS).

2. De vrouw claimde pensioenverevening met een beroep op art. 12, tweede lid, WVPS. De rechtsvraag die door de rechtbank en het hof moest worden beantwoord was of in de omstandigheden hiervoor geschetst onder 1 was voldaan aan het 18-jaarscriterium van art. 12, tweede lid, WVPS.

In de procedure bij de rechtbank stelde de vrouw dat voor de berekening van de huwelijks-duur moest worden uitgegaan van de *'formele huwelijksduur'*. Daaronder verstond zij de periode gelegen tussen het aangaan van het huwelijk (19 september 1964) en de beëindiging van het huwelijk (11 november 1982). Die opvatting volgend zou aan het 18-jaarscriterium zijn voldaan. De rechtbank oordeelde echter dat slechts de periode tussen het aangaan van het huwelijk en de datum van het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis, waarbij de scheiding van tafel en bed werd uitgesproken, in aanmerking moest worden genomen. Dit is de periode van 19 september 1964 tot en met 31 januari 1976, zodat in de visie van de rechtbank niet aan het 18-jaarscriterium was voldaan.

Het hof beantwoordde de opgeworpen rechtsvraag op dezelfde wijze als de rechtbank, maar gaf in aanvulling op de overwegingen van de rechtbank een aanvullende motivering (t.w. in r.o. 4.8.1). Het hof stelde dat óf de datum van het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis waarbij de scheiding van tafel en bed werd uitgesproken, óf de datum van inschrijving van het vonnis tot ontbinding van het huwelijk na de scheiding van tafel en bed doorslaggevend moest zijn. Welke van deze twee data de juiste was, diende in de visie van het hof te worden beantwoord aan de hand van de bedoeling van de WVPS, zoals die volgt uit de wetsgeschiedenis. Het hof overwoog dat de rechtsgrond voor pensioenverevening is dat het te verevenen ouderdomspensioen op basis van een gezamenlijke inspanning van de echtgenoten kon worden opgebouwd. Daarom dient volgens het hof slechts de periode gelegen tussen het aangaan van het huwelijk en het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis waarbij de scheiding van tafel en bed werd uitgesproken, in aanmerking te worden genomen, omdat ervan moet worden uitgegaan dat na die datum geen sprake meer is van een 'gezamenlijke inspanning' voor het opbouwen van ouderdomspensioen. Het hof vult deze motivering aan met de overweging dat 'scheiding van tafel en bed', de definitie van het begrip 'scheiding' in art. 1, eerste lid, aanhef en onder a, WVPS volgend, gelijkgesteld is met 'echtscheiding'. De uitspraken van de rechtbank en het hof lijken mij juist. Ook de motivering van het hof is in mijn visie correct.

3. In de procedure bij de rechtbank die leidde tot de Beschikking van 17 februari 1998 kwam nog een procesrechtelijk aspect aan de orde (r.o. 4.22 en 4.23). Vóór de privatisering van het ABP was op procedures tegen het ABP het bestuursprocesrecht (de Algemene wet bestuursrecht) van toepassing. Sinds de privatisering van het ABP met ingang van 1 januari 1996 is het burgerlijk procesrecht van toepassing. De man had in de procedure voor de rechtbank gesteld dat de vrouw niet-ontvankelijk was

in de vordering terzake pensioenverevening, omdat deze vordering tegen de pensioenuitvoerder (het ABP) had moeten worden ingesteld. Het ABP had immers bericht dat geen recht op pensioenverevening bestond omdat niet aan het 18-jaarscriterium was voldaan (r.o. 4.20 van de Beschikking van de rechtbank van 17 februari 1998). De rechtbank verwierp dit niet-ontvankelijkheidsverweer op grond van de overweging dat de rechtbank bevoegd is in geval van een geschil tussen ex-echtgenoten over pensioenverevening. De rechtbank verwees naar art. 12, tweede lid, laatste volzin, WVPS, waaruit blijkt dat een verzoekschriftprocedure kan worden gevoerd en in het verlengde daarvan naar art. 429c Rv. Ook deze overwegingen lijken mij correct.

4. Tot slot breng ik een tweetal uitspraken over de berekening van de huwelijksduur voor de toepassing van art. 12, tweede lid, WVPS in herinnering die eerder in dit tijdschrift werden gepubliceerd. Ik doel op (verkort geciteerd) *PJ* 1997/17 en *PJ* 1997/35, waaruit blijkt dat voor de toepassing van het 18-jaarscriterium twee huwelijken met dezelfde persoon die beide eindigden vóór 27 november 1981 de totale duur van deze huwelijken mag worden opgeteld. Indien de twee huwelijken gezamenlijk 18 jaar of langer duurden, is voldaan aan het 18-jaarscriterium.

W.P.M. Thijssen